

Чигідін Валерій Вікторович

Політичне представництво в Україні: динаміка демократичних змін

УДК 321.7 (477)

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2024-4.15>

Чигідін Валерій Вікторович
аспірант кафедри політичних теорій
Національного університету
«Одеська юридична академія»
вул. Фонтанська дорога, 23,
Одеса, Україна
ORCID: 0009-0009-1548-2165

У статті визначено динаміку демократичних змін системи політичного представництва в Україні. Актуальність дослідження обумовлена завершенням пострадянського етапу та необхідністю подальшої демократизації системи політичного представництва навіть в умовах російської широкомасштабної збройної агресії. Це потребує визначення інститутів політичного представництва та дослідження маркерів їх демократизації. Відзначено, що демократичне політичне представництво є наріжним каменем легітимності публічної влади (як всередині країни так і з точки зору визнання легітимності правління в Україні з боку партнерів по демократичній коаліції), ефективності міжінституційної взаємодії, підтримки соціального порядку та демократичного політичного ладу в умовах війни. Мета статті полягає у визначенні динаміки демократичного політичного представництва в Україні. У процесі дослідження рівня демократичного політичного представництва застосовувались інституційний, компаративний та системний методи. Особливо слід відзначити методологію дослідження, яка використовується для підготовки щорічного глобального звіту про політичні права та громадянські свободи. Визначено, що відстану політичних прав та громадянських свобод напряду залежить рівень демократичності політичного представництва у країні: розвиток парламентаризму, наявність вільних виборів, партійний плюралізм та конкуренція, свобода слова у масмедіа тощо. До маркерів демократизації політичного представництва в Україні віднесено наявність змагальних та чесних виборів, політичний плюралізм та рівень політичної участі громадян, свободу слова у масмедіа, а також вільне вираження громадянами власних політичних поглядів та переконань. Серед проблем, які заважають демократизації системи політичного представництва в Україні відзначено мажоритарну та змішану виборчі системи, вплив олігархів та постійні медіа-скандали. У цілому, попри російську війну проти України, відзначено позитивні зрушення у системі демократичного представництва, які є фундаментом продовження курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію України.

Ключові слова: політика, політичне представництво, демократія, пострадянська епоха, «Свобода у світі».

Вступ. Проблема забезпечення демократичного політичного представництва, яка постала перед Незалежною Україною у 1991 році, знаходилась на порядку денному української влади та суспільства усі роки пострадянської епохи. Завершення пострадянської епохи (на думку М. Мінакова «Пострадянська епоха завершилась 2022 року з початком російського вторгнення в Україну. Попри те, що війна в Україні розпочалась ще 2014 року, саме ця повномасштабна агресія поставила крапку в нетривалій історії періоду, поштовх до виникнення якого дали розпад СРСР, а також створення нових демократичних держав і ринкових економік у Східній Європі та Північній Євразії» [2, с. 7]) утворило нові виклики щодо політичного представництва. Один із них – необхідність політичного (передусім – парламентського) представництва для середнього класу. Без цього, як свідчить історичний досвід демократизації та модернізації у Західній Європі та Північній Америці, демократичне політичне представництво неможливе. Слід безумовно погодитись із тим, що «Середній клас – це соціальна група, яка найбільше зацікавлена в політичній та економічній конкуренції, оскільки саме середньому класу вигідні демократія та ринкова економіка... У сучасних умовах це клас добровольців, активістів та волонтерів, які захищають

Україну від широкомасштабного військового вторгнення. Новий суспільний договір, спрямований на здійснення європейської та євроатлантичної інтеграції України на основі демократичних цінностей та інститутів, неможливий без активної політичної участі середнього класу» [11, с. 93].

В умовах російської широкомасштабної збройної агресії проблема демократичного політичного представництва загострюється ще більше. Адже повноцінне політичне представництво є наріжним каменем легальності та легітимності публічної влади (як всередині країни так і з точки зору визнання легітимності правління в Україні з боку партнерів по демократичній коаліції), ефективності міжінституційної взаємодії, підтримки соціального порядку та демократичного політичного ладу в умовах війни.

Вже доводилось відзначати, що «Принцип політичного представництва є фундаментальним для сучасної демократії. Дотримання принципу політичного представництва у діяльності таких інститутів, як партії, парламент, вибори тощо забезпечило демократичним політичним режимам минулого сталий розвиток... Майбутнє демократичних політичних режимів також напряду пов'язується із пошуком оптимальної моделі політичного представництва» [3, с. 181].

Проблема демократичного політичного представництва має не лише теоретичний вимір, а й потребує емпіричного вимірювання. З цією метою було створено та впроваджено відповідні «індекси» та визначено маркери демократичного урядування. Одним із таких, найбільш релевантних індексів у вимірюванні рівня свободи та демократії можна вважати звіти «Свобода у світі» від Freedom House [5]. Щорічні звіти «Свобода у світі» охоплюють визначення рівня демократії на основі експертних оцінок у 195 країнах світу. Спираючись на дослідження демократії в Україні з 2020 по 2024 роки та виокремлюючи питання, пов'язані із рівнем демократії у взаємодії влади та громадян, у даній статті буде визначено динаміку забезпечення демократичного політичного представництва в Україні.

Мета та завдання. Мета статті полягає у визначенні динаміки демократичного політичного представництва в Україні. Дана мета обумовила необхідність вирішення наступних дослідницьких завдань:

- визначити інституційний вимір демократичного політичного представництва;
- обґрунтувати, на основі звітів «Свобода у світі» від Freedom House основні показники демократичного політичного представництва;
- визначити рівень забезпечення демократичного політичного представництва в Україні у період з 2020 по 2024 роки.

Методи дослідження. У процесі дослідження рівня демократичного політичного представництва застосовуються наступні методи: 1) інституційний підхід задля визначення та аналізу інститутів політичного представництва (парламент, політичні партії, інститут виборів тощо); 2) компаративний метод для порівняння рівня демократичності інститутів політичного представництва в Україні у 2020–2024 роках на основі «Свободи у світі»; 3) системний метод, який дозволяє визначити демократизацію інститутів політичного представництва у контексті розвитку політичної системи України у зазначений період. Окремо слід відзначити методологію дослідження, яка використовується для підготовки щорічного глобального звіту про політичні права та громадянські свободи [5]. Відзначимо: «Методологія... значною мірою походить від Загальної декларації прав людини, прийнятої Генеральною Асамблеєю ООН у 1948 році. «Свобода у світі» базується на передумові, що ці стандарти застосовуються до всіх країн і територій, незалежно від географічного положення, етнічного походження, або релігійного складу, або рівня економічного розвитку... «Freedom in the World» оцінює реальні права та свободи, якими користуються окремі особи, а не уряди чи діяльність уряду як таку. На політичні права та громадянські свободи можуть впливати як державні, так і недержавні

суб'єкти... Freedom House не вважає, що юридичні гарантії прав є достатніми для реалізації цих прав на місцях. Хоча як закони, так і фактичні практики враховуються при прийнятті балів, більший акцент робиться на реалізації» [5]. Йдеться про експертну оцінку (команди внутрішніх та зовнішніх щодо країни аналітиків та експертів-консультантів) за шкалою від 0 до 4 балів за кожний з 10 індикаторів політичних прав та 15 індикаторів громадянських свобод [5].

Очевидно, що від стану політичних прав та громадянських свобод на пряму залежить рівень демократичності політичного представництва у країні: розвиток парламентаризму, наявність вільних виборів, партійний плюралізм та конкуренція, свобода слова у масмедіа тощо.

Результати. Демократичне політичне представництво, задля збереження та підтримки належного рівня легітимності публічної влади, потребує постійної уваги з боку суспільства у цілому, різних груп та спільнот (зокрема, наголосимо на необхідності представництва «середнього класу»). Громадяни не повинні втрачати пильності щодо захисту власних політичних прав та громадянських свобод, брати активну участь у виборах та діяльності такого важливого інституту політичного представництва, як політичні партії. Щорічні звіти «Свобода у світі» формують глобальний контекст дослідження політичного представництва. Вони дозволяють визначити рівень демократичних змін у широкому міжнародному контексті, утворюють уявлення у громадян, національних експертів та представників публічної влади щодо рівня демократичного політичного представництва. Погодимось: «Політичне представництво виступає фундаментом сучасної демократії. Рух теорії та практики політичного представництва, – від зухвалої ідеї філософів епохи Просвітництва (її паростки можна знайти в Античності та Середньовіччі) до узвичаєного феномену демократичних країн та обов'язкового елементу перехідних режимів, – є невід'ємною складовою розвитку інститутів публічної влади у традиційному, модерному та інформаційному суспільстві» [1, с. 55].

Відзначимо, що детермінанти демократичних змін політичного представництва поділяються на інституційні та неінституційні. До перших відносяться політичні партії, парламентаризм та інститут масмедіа. Але також вкрай важливим є формування демократичної політичної культури. «Проблема забезпечення демократичного представництва є однією із визначальних для сучасного політичного процесу як на глобальному так і національному рівнях. Адже розвиток демократичного політичного процесу історично пов'язується саме із пошуком оптимальних форм політичного представництва... демократичне політичне представництво потребує як розвитку та удосконалення

інститутів політичного представництва (парламентаризму, політичних партій та виборчої системи) так і формування демократичної політичної культури» [4, с. 38].

Наголосимо: «Щодо України, то навіть в умовах російської широкомасштабної агресії продовжуються дискусії щодо взаємодії між основними інститутами політичного представництва сучасності: інститутом виборів, політичних партій, парламенту, масмедіа тощо. Очевидно, що від моделі виборчої системи залежить якість депутатського корпусу, стан розвитку партійної системи та парламентаризму. Результат виборчих кампаній у інформаційну епоху характеризується зростанням впливу масмедіа (як традиційних, так і мережі інтернет) та визначається переважно колами медіакратії. Масмедіа формують електоральний порядок денний, а політики та партії змушені підлаштовуватись під нього» [3, с. 181].

Безумовно, фундаментом демократичного політичного представництва є політична участь та активність громадян, яка не обмежується лише виборчим періодом. Якщо ж йдеться тільки про вільні вибори, які відповідають мінімальним стандартам, то такий режим слід ідентифікувати як «електоральна демократія». Навпаки, лише ті країни, де є постійна увага до верховенства права та повна повага до політичних прав та громадянських свобод, можуть маркуватись як «ліберальні демократії». У звіті «Свобода у світі» визначено підкатегорії щодо оцінки політичних прав (виборчий процес (3 питання), політичний плюралізм і участь (4 питання) і функціонування уряду (3 питання), а оцінка громадянських свобод здійснюється за чотирма підкатегоріями (свобода вираження поглядів і переконань (4 запитання), права на асоціації та організації (3 питання), верховенство права (4 питання) та особиста автономія та права особи (4 питання) [5].

На основі експертних оцінок визначається статус країни: вільний, частково вільний, або невільний.

У 2020 році Україну було визнано «частково вільною», а результатом експертної оцінки стали 62 бали зі 100 (плюс 2 бали порівняно із 2019 роком). При цьому, політичні права було оцінено у 27 балів з 40, а громадянські свободи у 35 з 60 балів [6].

Щодо маркерів демократичного політичного представництва, то виборчий процес оцінено у 9 балів з 12 (найбільшої критики зазнала змішана виборча система), політичний плюралізм та участь – 12 з 16 балів, а свободу вираження поглядів і переконань на 11 балів з 16 (зокрема, відповідь на питання: «Чи існують вільні та незалежні медіа?» отримала 2 бали з 4). Також досить позитивну оцінку експертів отримав інститут політичних партій. зазначається, що «За винятком

заборони Комуністичної партії України, не існує офіційних перешкод для утворення та діяльності політичних партій. Нові політичні партії створюються часто. Законом, який набув чинності у 2016 році, передбачено фінансування політичних партій з державного бюджету, проте ця норма фактично надає перевагу вже наявним партіям над новоствореними» [6].

Відзначено «змагальні та чесні» президентські вибори та «деякі проблеми» у проведенні «у цілому» змагальних та чесних парламентських виборів. Зазначено: «Місія Організації з безпеки та співробітництва в Європі (ОБСЄ) зі спостереження за виборами вказала на деякі порушення, зокрема «широко поширену практику купівлі голосів, зловживання владою і використання всіх можливих прогалин у законодавстві», що позбавило рівних можливостей кандидатів» [6].

Щодо факторів, які заважають демократичній динаміці політичного представництва відзначено вплив олігархів на політичні партії та масмедіа. Зазначено: «...молодим політичним партіям важко конкурувати з уже відомими партіями, які користуються заступництвом та фінансовою підтримкою пов'язаних з політичними силами бізнес-магнатів, відомих як олігархи. Українські олігархи мають значний вплив на політику завдяки фінансовій підтримці різних політичних партій... значна кількість ЗМІ перебуває у власності і під контролем бізнес-магнатів, які використовують їх як інструмент для просування власних інтересів. Президент Зеленський отримав значну підтримку від медіа, підконтрольних магнату Ігорю Коломойському, пов'язаному із банківським бізнесом. Інші партії також висвітлюються у позитивному ключі у дружніх до них ЗМІ» [6]. Дана оцінка діяльності масмедіа не змінилась і у наступному році. У 2021 році рейтинг України знизився з 62 балів до 60. Проте, це було пов'язано не зі зниженням рівня демократичного політичного представництва (у 9 з 12 балів оцінено рівень демократичності виборчого процесу, 12 із 16 отримав політичний плюралізм та участь), а зі скандалами навколо Конституційного суду. Зазначено: «У жовтні 2020 року у ЗМІ з'явилися численні повідомлення про те, що голова Конституційного суду Олександр Тупицький нібито незаконно отримав у власність землю в окупованому Криму, не задекларував елітну нерухомість у Києві й був причетним до гучної справи щодо суддівського шахрайства... Конституційний суд скасував численні норми антикорупційного законодавства, якими була встановлена вимога про публічне декларування активів державними службовцями та іншими публічними посадовими особами й передбачалося притягнення до кримінальної відповідальності за неподання декларацій... Президент Зеленський намагався розпустити Конституційний суд після скасування останнім

важливих положень антикорупційного законодавства. Хоча Суд так і не розпустили, Верховна Рада прийняла нові, проте м'якші, норми законодавства на заміну скасованим антикорупційним положенням» [7].

Окремо наголошено на негативних факторах. Серед них відзначено, передусім, «...заполітизовану роботу територіальних виборчих комісій, численних заяв про підкуп виборців та зловживання державними ресурсами», зовнішній вплив на українську політику («Після відсторонення від влади Януковича вплив Росії на українську політику продовжив зменшуватися, проте Москва зберігає свій вплив у деяких східних і південних областях» та роль олігархів та адміністративного ресурсу («Українські олігархи мають значний вплив на політику завдяки фінансовій підтримці ними різних політичних партій і лобіюють призначення своїх людей на ключові посади в державних структурах. Хоча виборчим законодавством заборонено використання державних ресурсів у виборчих кампаніях, державні посадові особи використовували адміністративний ресурс під час виборчої кампанії місцевих виборів, а правоохоронці закривали очі на ці правопорушення») [7].

У Звіті, опублікованому у 2022 році рейтинг України виріс з 60 до 61 балу завдяки забезпеченню можливості проведення вільних зібрань громадян та «...оскільки протягом року поліція діяла більш ефективно, забезпечуючи проведення масових заходів, зокрема ЛГБТ+-прайдів, з мінімальним втручанням з боку противників цих заходів» [8]. Також у Звіті відзначається декілька подій, які напряму пов'язані із забезпеченням демократичного політичного представництва. По-перше, запровадження санкцій «...проти кількох телеканалів, пов'язаних із проросійським політиком і бізнесменом Віктором Медведчуком. У лютому Зеленський підписав указ про блокування трансляції телеканалів NewsOne, ZIK та 112; водночас наприкінці грудня під аналогічні санкції потрапили телеканали «Перший незалежний» та UkrLive» [8]. По-друге, окремо відзначено непрозоре фінансування політичних партій: «Фінансування політичних партій в Україні залишається непрозорим попри наявність потужних законів, які регулюють це питання. У вересні 2021 року Верховна Рада ухвалила закон, який забороняє фінансування політичних партій пов'язаними з політичними силами бізнес-магнатами, відомими як олігархи. Президент Зеленський підписав цей закон у листопаді» [8].

У зв'язку із широкомасштабним російським вторгненням значно погіршився стан із політичними правами та громадянськими свободами на тимчасово окупованих територіях. Саме тому, у Звіті, опублікованому у 2023 році, рейтинг країни було знижено до 50 балів зі 100. Зазначено:

«Мільйони українців були вимушені залишити свої домівки, а російські військові вчиняли позасудові страти, катування і сексуальне насильство по відношенню до місцевих жителів. На територіях, які перебували під окупацією протягом тривалого часу, російська влада використовувала залякування, свавільні затримання й катування, щоб встановити контроль над політичними поглядами, системою освіти та багатьма іншими аспектами цивільного життя» [9].

Також, у звіті окремо досліджено кроки української влади щодо спротиву агресії у політичному полі. Передусім, щодо партійної діяльності та необхідності обмеження впливу проросійських політичних сил: «...у травні 2022 року Зеленський підписав закон про заборону політичних партій, які виправдовують, визнають правомірною або заперечують збройну агресію Росії проти України. Як наслідок, більше десятка політичних партій були визнані «проросійськими» та заборонені, включно з найбільшою опозиційною партією ОПЗЖ. П'ять партій оскаржили це рішення в судах... Деякі члени заборонених партій знайшли спосіб залишитися на посадах. Низка членів ОПЗЖ вийшли з партії та утворили дві нові депутатські групи «Платформа за життя та мир» (ПЗЖМ) і «Відновлення України» (ВУ). Ці депутати протягом 2022 року неодноразово голосували за підтримку ініціатив Зеленського, демонструючи готовність співпрацювати з провладною партією» [9]. Також, у зв'язку із об'єктивною необхідністю впровадження правового режиму воєнного стану, відзначено, що «...зміни до Кодексу законів про працю обмежили можливість профспілок представляти інтересів працівників і захищати їхні права у період дії воєнного стану» [9].

У Звіті, опублікованому у 2024 році, рейтинг України визначено у 49 балів зі 100. Російська широкомасштабна збройна агресія значно погіршила стан політичних прав та громадянських свобод українських громадян. Також у Звіті категорично засуджено проведення незаконних місцевих виборів на окупованих територіях. Зазначено: «Українська влада, іноземні уряди та міжнародні організації засудили ці вибори, які супроводжувалися залякуванням виборців російськими військовими, і в яких взяли участь виключно російські або проросійські кандидати, які підтримали окупацію» [10].

Водночас, відзначаючи успіхи України у війні, експерти повертаються до питань, пов'язаних із забезпеченням демократичного політичного представництва. Вони аргументовано відзначають маркери демократичного політичного представництва:

1) «Нинішній уряд України провів низку реформ, спрямованих на зміцнення демократичних інститутів, але в країні все ще доводиться боротися з корупцією в уряді, судовій системі та інших сферах» [10];

2) «У листопаді президент Володимир Зеленський оголосив, що проведення парламентських виборів, запланованих на кінець 2023 року, буде відкладене, поки діє воєнний стан і країна перебуває в стані війни. Це рішення викликало певну критику, однак соціологічні опитування показали, що суспільство його підтримує» [10];

3) «У грудні лідери Європейського Союзу (ЄС) ухвалили рішення Європейської комісії про початок переговорів з Україною про вступ до ЄС. Цей крок став результатом багаторічної роботи українського уряду та громадянського суспільства» [10].

Серед проблемних питань, пов'язаних із забезпеченням демократичного політичного представництва, у Звіті відзначено наступні. По-перше, «Правляча партія Зеленського наразі зосередила в своїх руках майже всю повноту політичної влади. Ознакою українського політичного середовища є активна міжпартійна конкуренція. У парламенті представлені опозиційні групи, політичній діяльності яких у цілому не перешкоджають ані адміністративно, ані шляхом судових переслідувань» [10].

По-друге, «Згідно з указом президента від 2022 року, загальнонаціональні новинні канали транслюють лише схвалений урядом контент і надають ефірний час переважно представникам правлячої партії, при цьому можливість для опозиційних сил висвітлювати свою діяльність обмежується... Можливості опозиції змагатися за владу також обмежило перенесення парламентських виборів 2023 року» [10].

У Звітах «Свобода у світі» повною мірою відображено пострадянські трансформації політичного представництва в Україні, як динамічний рух від радянського авторитаризму до демократії. Слід відзначити, що у даних Звітах представлено візії, які мають бути доповнені іншими «рейтингами» чи «індексами». Натомість, саме «Свобода у світі» відображає загальні характеристики політичних прав та громадянських свобод, які визначають інституційні маркери політичного представництва. Попри усі проблеми, експерти позитивно оцінюють динаміку демократичних змін у системі політичного представництва в Україні.

Висновки. Відтак, за результатами виокремлення та подальшого аналізу відповідних маркерів, можна визначити динаміку демократичного політичного представництва в Україні. До маркерів, які забезпечують позитивну динаміку демократичного політичного представництва в Україні віднесено: 1) виборчий процес. Проведення вільних, змагальних та чесних виборів є безумовним здобутком системи політичного представництва в Україні; 2) політичний плюралізм та достатньо високий рівень політичної участі громадян. Це напряму сприяє демократизації політичного представництва; 3) свобода слова у масмедіа, а також

вільне вираження громадянами політичних поглядів та переконань. Водночас, до проблем, які заважають демократизації системи політичного представництва в Україні слід віднести: – мажоритарну та змішану виборчі системи. Цей показник негативно впливав на демократичну динаміку політичного представництва до 2019 року, коли Верховна Рада ухвалила, а Президент В. Зеленський підписав виборчий закон, яким частково було запроваджено пропорційну виборчу систему з відкритими партійними списками (для парламентських та місцевих виборів); – вплив олігархів. Відзначається негативний вплив олігархічних кланів передусім на масмедіа та політичні партії; – медіа-скандали, пов'язані із Конституційним судом, Приватбанком та діяльністю масмедіа (від необхідної заборони проросійських медіа та сумнівних санкцій щодо деяких опозиційних медіа до утворення телемарафону).

У цілому, попри російську війну проти України, слід відзначити позитивні зрушення у системі демократичного представництва, які є фундаментом продовження курсу на європейську та євроатлантичну інтеграцію України.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Воробйов В. А. Інституційні детермінанти політичного представництва: партії, парламент, масмедіа. *Актуальні проблеми політики* : зб. наук. пр. 2022. Вип. 69. С. 55-60. DOI: <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1302>
2. Мінаков М. Пострадянська людина та її доба. Спроба філософського осмислення пострадянської епохи. Київ – Мілан: Лаурис – Koivî, 2024. 198 с. URL: https://www.koivine.community/wp-content/uploads/2024/01/Postradyanska_lyudina.pdf
3. Чигідін В. В. Демократичне політичне представництво: інституційний вимір. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2023. № 43. С. 181-186. URL: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/43_2023/30.pdf
4. Чигідін В. Демократичне представництво у сучасному політичному процесі. *Сучасні політичні процеси: глобальний та національний виміри* : матеріали III Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Одеса, 30 листопада 2023 р.) / за заг. ред. С. В. Ківалова. Одеса, 2023. С. 38-42.
5. Freedom in the World Research Methodology. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/uk/node/347>
6. Ukraine. Freedom in the World 2020. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/uk/country/ukraine/freedom-world/2020>
7. Ukraine. Freedom in the World 2021. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2021>
8. Ukraine. Freedom in the World 2022. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2022>
9. Ukraine. Freedom in the World 2023. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2023>

10. Ukraine. Freedom in the World 2024. *Freedom House*. URL: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2024>

11. Yakovlev D., Yakovleva L., Koltsov V. Middle Class In Ukraine: Government or Opposition? *Baltic Journal of Economic Studies*, 2023. Vol. 9 (3). P. 86-95. URL: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2133>

REFERENCES:

1. Vorobiov V. A. (2022) Instytutysiini determinanty politychnoho predstavnytstva: partii, parlament, mas-media [Institutional Determinants of Political Representation: Parties, Parliament, Mass Media]. *Aktualni problemy polityky: zb. nauk. pr.* Vyp. 69. S. 55-60. Retrieved from: <https://doi.org/10.32837/app.v0i69.1302> [in Ukrainian].

2. Minakov M. (2024) Postradianska liudyna ta yii doba. Sproba filosofskoho osmyslennia postradianskoi epokhy [Post-Soviet man and his era. An attempt at a philosophical understanding of the post-Soviet era]. Kyiv – Milan: Laurus – Koiiv. 198 s. Retrieved from: https://www.koine.community/wp-content/uploads/2024/01/Postradyanska_lyudina.pdf [in Ukrainian].

3. Chyhidin V. V. (2023) Demokratychne politychne predstavnytstvo: instytutysiinyi vymir [Democratic political representation: the institutional dimension]. *Aktualni problemy filosofii ta sotsiologii*. № 43. S. 181-186. Retrieved from: http://apfs.nuoua.od.ua/archive/43_2023/30.pdf [in Ukrainian].

4. Chyhidin V. (2023) Demokratychne predstavnytstvo u suchasnomu politychnomu protsesi [Democratic representation in the modern political process]. *Suchasni politychni protsesy: hlobalnyi ta natsionalnyi vymiry : materialy III Mizhnarodnoi naukovopraktychnoi internet-konferentsii* (m. Odesa, 30 lystopada 2023 r.) / za zah. red. S. V. Kivalova. Odesa. S. 38-42. [in Ukrainian].

5. Freedom in the World Research Methodology. *Freedom House*. Retrieved from: <https://freedomhouse.org/uk/node/347>

6. Ukraine. Freedom in the World 2020. *Freedom House*. Retrieved from: <https://freedomhouse.org/uk/country/ukraine/freedom-world/2020>

7. Ukraine. Freedom in the World 2021. *Freedom House*. Retrieved from: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2021>

8. Ukraine. Freedom in the World 2022. *Freedom House*. Retrieved from: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2022>

9. Ukraine. Freedom in the World 2023. *Freedom House*. Retrieved from: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2023>

10. Ukraine. Freedom in the World 2024. *Freedom House*. Retrieved from: <https://freedomhouse.org/country/ukraine/freedom-world/2024>

11. Yakovlev D., Yakovleva L., Koltsov V. Middle Class In Ukraine: Government or Opposition? *Baltic Journal of Economic Studies*, 2023. Vol. 9 (3). P. 86-95. Retrieved from: <http://www.baltijapublishing.lv/index.php/issue/article/view/2133>

Political representation in Ukraine: dynamics of democratic changes

Chygidin Valery Viktorovich

Postgraduate Student at the Department of Political Theories
National University "Odesa Law Academy"
Fontanska Doroha str., 23,
Odesa, Ukraine
ORCID: 0009-0009-1548-2165

The article analyzes the dynamics of democratic changes in the system of political representation in Ukraine. The relevance of the study is due to the completion of the post-Soviet stage and the need for further democratization of the system of political representation even in the context of Russia's large-scale armed aggression. This requires defining the institutions of political representation and studying the markers of their democratization. It is noted that democratic political representation is a cornerstone of the legitimacy of public authorities (both within the country and in terms of recognition of the legitimacy of the government in Ukraine by the partners in the democratic coalition), the effectiveness of inter-institutional interaction, and the maintenance of social order and democratic political system in times of war.

The purpose of the article is to determine the dynamics of democratic political representation in Ukraine. In the course of the study of the level of democratic political representation, institutional, comparative and systemic methods were used. Special mention should be made of the research methodology used to prepare the annual global report on political rights and civil liberties.

It has been determined that the level of democratic political representation in a country directly depends on the state of political rights and civil liberties: the development of parliamentarism, free elections, party pluralism and competition, freedom of speech in the media, etc. The markers of democratization of political representation in Ukraine include competitive and fair elections, political pluralism and the level of political participation of citizens, freedom of speech in the media, and the free expression of citizens' political views and beliefs. Among the problems that impede the democratization of the political representation system in Ukraine are the majoritarian and mixed electoral systems, the influence of oligarchs, and constant media scandals. In general, despite the Russian war against Ukraine, positive changes in the system of democratic representation are noted, which are the basis for continuing the course of Ukraine's European and Euro-Atlantic integration.

Key words: politics, political representation, democracy, post-Soviet era, "Freedom in the World".